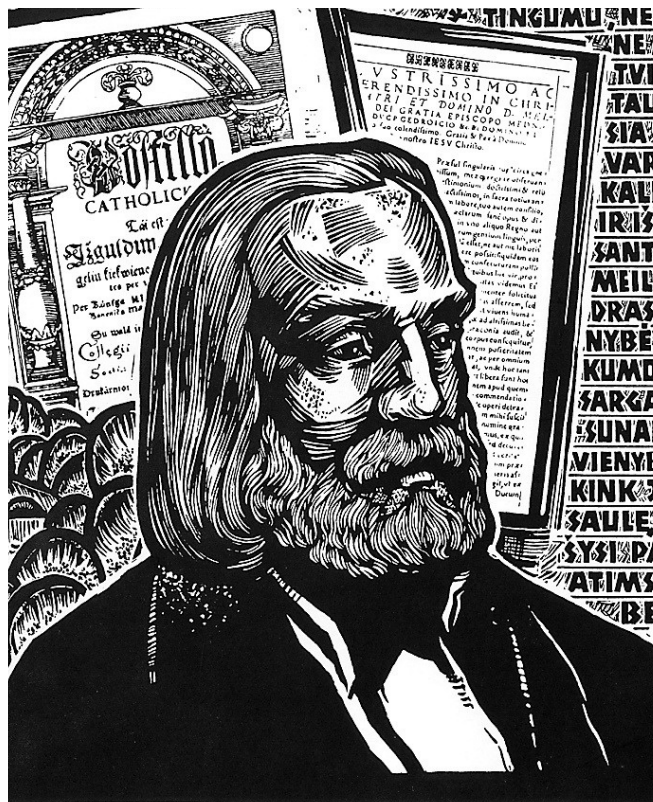

3.1 Gimtosios kalbos teisių gynėjas – Mikalojus Daukša

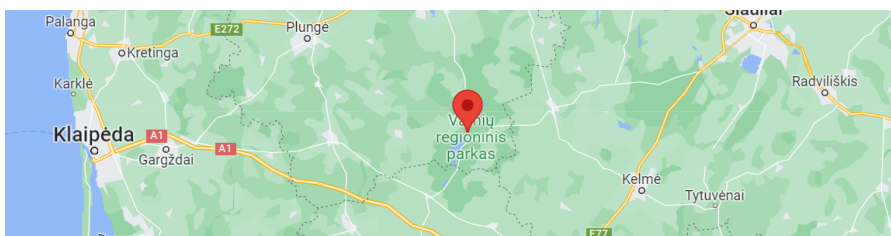
Mikalojus Daukša. Dailininkas Antanas Rimantas Šakalys

Apie Mikalojų Daukšą

Mikalojus Daukša gimė apie 1532 m. Babėnuose, netoli Kėdainių, senoje **bajorų** šeimoje. Manoma, kad mokėsi viename iš Vakarų Europos universitetų. 1570–1572 m. ėjo Krakių **klebono** pareigas, nuo 1572 m. – Žemaičių **kapitulos kanauninko**, 1585–1592 m. – **ofciolo**. Nuo 1592-ųjų dirbo kunigu Betygaloje, 1609–1610 m. – Žemaičių vyskupijos administratoriumi. Mokėjo keletą kalbų, turėjo nemažą biblioteką. M. Daukšai itin rūpėjo švietimas – jis buvo įsteigęs mokyklą prie Krakių bažnyčios. Mirė Varniuose.

Vilniuje iš lenkų kalbos išvertė J. Ledesmos katekizmą, parašė jo **pratarmę**. Tai pirmoji LDK parengta ir 1595 m. išleista lietuviška knyga – „Katekizmas“. Jos **egzempliorius** saugomas Vilniaus universiteto bibliotekoje. Svarbiausias M. Daukšos darbas – J. Wujeko mažosios **postilės** vertimas „Postilla catholicka“ (1599 m. Vilniuje). Postilėje išspausdinta „**Prakalba** į malonųjį skaitytoją“, parašyta lenkų kalba. Joje kreipiamasi į **sulenkėjusius** Lietuvos **didikus** ir **kunigus, aukštinama** gimtoji kalba, pabrėžiama jos svarba tautos **vienybei** ir **išlikimui**, valstybės **savarankiškumui, katalikybės idėjų skleidimui**. M. Daukšos raštai pasižymi **žodinga** kalba, **naujadarais** (mokytojas, valia, įkvėpimas, išmintis ir kiti), vaizdingu **stiliumi**; jie turėjo įtakos lietuvių **rašomosios kalbos raidai**.

Pagal „Visuotinę lietuvių enciklopediją“

3.1 Gimtosios kalbos teisių gynėjas – Mikalojus Daukša

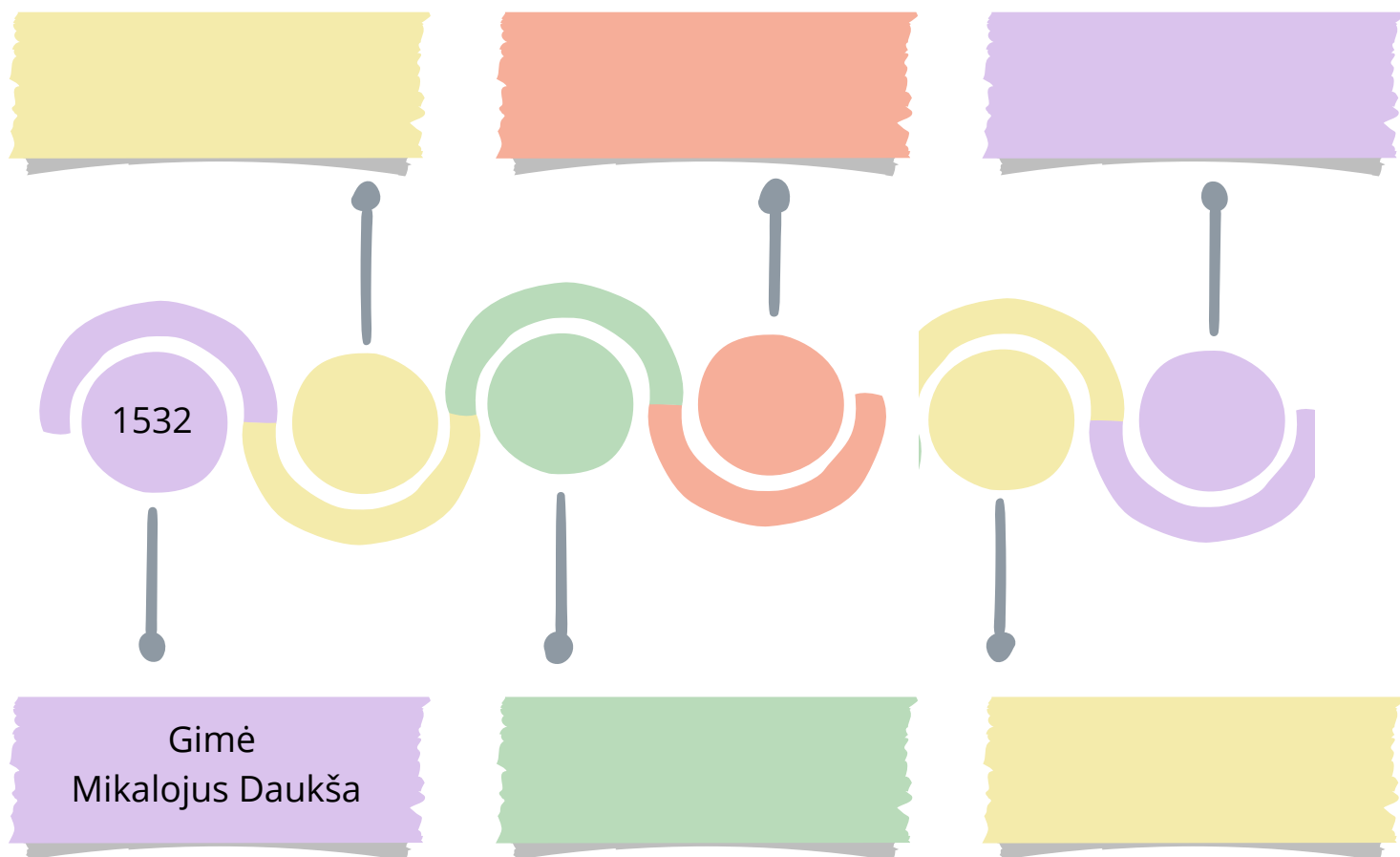
1. Perskaitykite tekstą „Apie Mikalojų Daukšą“. Savais žodžiais paaiškinkite paryškintų žodžių reikšmes. Jei patys paaiškinti negalite, remkitės „Lietuvių kalbos žodynu“ (www.lkz.lt). Reikšmes aptarkite su mokytoju.

Žodynas

bajoras –
klebonas –
kapitula –
kanauninkas –
oficiolas –
pratarmė –
egzempliorius –
postilė –
prakalba –
sulenkėjęs –
didikas –
kunigas –
aukštinti –
vienybė –
išlikimas –
savarankiškumas –
katalikybė –
skleidimas –
žodingas –
naujadaras –
stilius –
rašomoji kalba –
raida –

3.1 Gimtosios kalbos teisių gynėjas – Mikalojus Daukša

2. Remdamiesi tekstu chronologiškai surašykite svarbias datas ir biografinius faktus apie M. Daukšą.

3. Pagalvokite ir parašykite tris priežastis, kodėl žmogui svarbu saugoti ir puoselėti gimtąją kalbą.

Three yellow speech bubble shapes for writing reasons.

3.1 Gimtosios kalbos teisių gynėjas – Mikalojus Daukša

5. Įsivaizduokite, kad M. Daukša pradėjo rašyti „Prakalbą į malonųjį skaitytoją“ ir netikėtai užmigo. Jūs turite unikalų šansą parašyti keletą sakinių XVI amžiaus kunigams ir sulenkėjusiems bajorams. Ką jiems norėtumėte pasakyti?

Mikalojus Daukša

Prakalba į malonųjį skaitytoją

Man, norinčiam, gerbiamas ir mielas Skaitytojau, ką nors gera savo tėvų šaliai padaryti ar kuo nors jai pagelbėti, atiteko ...